

YENİ AZƏRBAYCAN

<http://www.yeniazərbaycan.com>

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

“Allahumməğsilni fihi minəz-zunub. Və təhhirni fihi minəl-uyub. Vəmtəhin qəlbi fihi bitəqval-qulub. Ya muqilə əsəratil-muznibin”.

Ramazan ayı 23-cü günün duası

“İlahi, bu gün mənim günahlarımı yuyub, məni eyblərdən təmizlə! Bu gün qəlbimi təqva ilə xalis et! Ey günahkarların xətasına göz yuman Allah!”.

Onun Azərbaycan dramaturgiyasının inkişafında, milli teatrımızın yaradılmasında müstəsna rolu var. Vətənin azadlığı, xalqın maariflənməsi və xoşbəxtliyi onun böyük ideya və arzusu idi. O, istedadının gücünü, bilik və bacarığını ömrü boyu bu yolda sərf etməyi özünə səadət hesab edirdi. Ona görə də bu yolda nə təqib, nə həbsxana, nə də Sibir meşələrinə

sürgün onu qorxudurdu. Bütün yaradıcılığı boyu xalqın səadəti və rifahı missiyasının daşıyıcısı olması ilə qürur duyurdu. Xalqımız da özünün bu ölməz sənətkarı ilə qürur duyur. Söhbət dahi yazıçı-dramaturq Nəcəf bəy Vəzirovdan gəlir.

Bu gün N.Vəzirovun anadan olmasının 170-ci ildönümünü tamam olur. Azərbaycanın səfəli güşələ-

Böyük ədib Nəcəf bəy Vəzirovun doğum günüdür

rindən biri olan Şuşa şəhərində dünyaya göz açan Nəcəf bəy ilk təhsilini dini məktəbdə aldıqdan sonra, Şuşadakı mülkiyyə məktəbində də bir il oxuyur. 1868-ci ildə isə Şuşadan ayrılıb Bakıya gələrək imtahan verir və real gimnaziyanın ikinci sinifinə daxil olur. O, gimnaziyada öz bacarığı və biliyi ilə müəllimlərin rəğbətini qazanır.

Burada ona dərslər demiş böyük mütəfəkkir Həsən bəy Zərdabi ilə tanışlığı N.Vəzirovun inkişafında müstəsna rol oynayır. H.Zərdabi şagirdlərdə təkcə elmə maraq oyatmaqla kifayətlənmirdi. O, çalışırdı ki, şagirdlər xalqın gələcək inkişaf yollarını düzgün anlasınlar, onun azadlığı və maariflənməsi uğrunda mətin mübarizlər kimi yetişsinlər. Məhz Zərdabinin məsləhəti ilə N.Vəzirov təbiət elmlərinə xüsusi maraq göstərir, rus klassik yazıçılarının əsərlərini mütaliə edərək mütərəqqi ideya-

larla tanış olur. Yazıcının teatrla tanışlığı da bu zaman başlanır. O, yazır: “1873-cü ildə altıncı sinifdə oxuduğum halda birinci dəfə rus teatrına getdim. Bu gecə mənə nəhayət dərəcədə təsir elədi. Onun necə bir şey olduğunu başa düşdüm”.

N.Vəzirov 1874-cü ildə real gimnaziyayı qurtarıb təhsilini davam etdirmək üçün Rusiyaya gəlir. Onun Moskvada təhsil aldığı illər Rusiyada azadlıq ideyalarının, zəhmətkeş kütlənin mənafeyini müdafiə edən xalqçılıq hərəkatının genişləndiyi bir dövrə təsadüf edir. Hələ Bakıda real gimnaziyada oxuyarkən H.Zərdabi kimi milli-azadlıq ideyaları ilə təbiyələndirən N.Vəzirov Moskvada daha qaynar bir inqilabi mühitə düşür. O, tezliklə qabaqcıl fikirli gənclərlə dostlaşır, təhsil aldığı akademiyanın daxilində baş verən tələbə çıxışlarında və gizli təşkilatlarında iştirak edir. Hətta 1878-

ci ildə H.Zərdabinin təşəbbüsü ilə “İmdadiyyə” adlı dərnək təşkil edir.

N.Vəzirov 1895-ci ildə Bakıya köçür. Burada lazımı imtahanları verib vəkillik vəsiqəsi alır və məhkəmələrdə çalışır. O, burada uzun

müddət ayrı düşdüyü bədii yaradıcılığını davam etdirir, “Yağışdan çıxdıq yağmura düşdük”, “Müsibəti-Fəxrəddin”, “Pəhləvanı-zəmanə” kimi klassik əsərlərini yaradır. N.Vəzirov 1903-cü ildə Bakı Dumasına katib seçilir. Az sonra isə şəhər maarif şöbəsi rəisinin müavini təyin edilir və keçmiş müəllimi Həsən bəy Zərdabi ilə birlikdə doğma xalqının maariflənməsi üçün yeni məktəblərin, müxtəlif təbiyə ocaqlarının açılması işində yaxından iştirak edir.

1905-ci il inqilabı N.Vəzirovun ədəbi-ictimai fəaliyyətinin genişlənməsi üçün münbit zəmin yaradır. Maarifpərvər ədib bir tərəfdən Bakıda çıxan “Həyat”, “İrşad”, “Təzə həyat”, “Açıq söz” və s. qəzetlərində “Dərviş” imzası ilə “Balaca mütəfərrəqlər” başlığı altında burjuva-mülkədar cəmiyyətinin ictimai eybləri-

ni açan felyetonlar yazır, digər tərəfdən dram dərnəklərinə rəhbərlik edir, Azərbaycanda teatr sənətinin inkişafı, aktyor nəslinin yetişməsi üçün yorulmadan fəaliyyət göstərir.

Hər bir xalqın mənəviyyatının aynası həmin xalqın dilidir. N.Vəzirov yaşadığı dövrdə böyüməkdə olan nəslin milli ruhda tərbiyə olması ədibi narahat etdiyindən ana dili məsələsinə həssaslıqla yanaşırdı. Dramaturq dilimizə laqeydliyin səbəbi kimi kişilərin alman, fransız, yəhudi və başqa millətlərdən qız almasını göstərir. Bunun nəticəsində onlar həm övladların başqa adlar qoyurlar, həm də övladları ilə ünsiyyəti öz dilləri ilə qururlar.

N.Vəzirov Azərbaycan xalqının mənəvi diriliyini, ölməzliyini, böyük gələcəyini, milli özünədərkini müəllim kimi onların oxumağında, məktəbə sövq edilməyində görürdü. O, bütün bunları öz tələbələrə öyrətmiş, daha geniş kütləyə isə əsərləri və teatr vasitəsi ilə xitab etmişdi. Yeniliyi, tərəqqini alqışlayan, savadsızlığı tənqid edən Vəzirovun fəaliyyəti həmişə xatırlanmalı və qeyd edilməlidir.

Yeganə BAYRAMOVA